

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 64

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmålnr. 1

Herad: Beiarn

Emne: DØD OG BEGRAVELSE

Bygdelag: Salten

Oppskr. av: Kristian Sandvik

Gard: Sandvik

(adresse): Ytre Beiarn

G.nr. 8 Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR
DØD OG BEGRAVELSE:

Dødsvarsler .

1. Varsler om død å ulykke kunde vise seg på mange måter å til forskjellige tider. F. eks. en småspurv som kunde sitte på vinduprossen å hakke mot selve vindusruten i det rum hvor den lå som varslet an gikk. Her var Hubroen også regnet for en fegdfugl hvis skrik som oftest varslet ulykke å hvis denne fugl sat på taket av et hus om natten eller morgenen varslet det omtrent alltid at eieren av huset skulde dø i de nærmeste dager. Så var det gjengs opfatning at hvis vedkommende kom hjem med følge som han selvfølgelig ikke så selv var det også et lite godt merke men vanlig betyde død eller ulykke av stort format. De siste å sterkeste varsler for en syk var at man så vedkommende ute å i arbeidens han lå på sykesengen så var enden svært nær. Det har hendt her flere ganger. En så man som grov potet å en som stod ute å hugget ved begge var helt sengeliggende å døde neste dag. Dette er helt sandt. Slike varsler kunde også bli sett av andre hos slektninger som var borte på andre steder å på dette vis blev varslet om at de burde reise hjem. Bankinger å smeller i veggene kunde også en

13182

Annet blad av Emne nr.64 Død og begravelse Sp.1
bety mye men man enset det mindre hvis det var
frost eller sterk vind som man ofte ga skylden
å mange gange med rette,men det var aldrig noen
av de gamle som ikke tenkte på sitt under slike
forhold. De som levde i eldre tider tok jo merke
av naturen i alt som skjede fra vuggen til graven
å enkelte var nesten fremsynte som det hette og
så i slike høve.Et hundehyl om natten var slet
intet godt merke.

Vedkommendes måte å oppføre seg på eller ar
beide på kunde ofte vise at her gik det mot slutt
en.Alt skulde gjøres å så fort som råd var Ved
kommende merket det neppe selv men andre kunde
tydelig se å ane at her var en som holdt på å
ta avskjed med livet her på jorden å vilde være
ferdig til oppbrudd. Jaget i nutiden bevirker
at så få legger merke til noe av det som virke
lig skjer at alt forsvinder i larm å hastverk på
alle områder. Det er få som er seg selv.

2. De serlige varsler var alltid knyttet til de sto
re høgtider mest i julen å nyttårstiden.Juledags
morgen å Nyttårsdagsmorgenen kunde man få mye å ~~xxxx~~
vite enten ved å se gjennom vinduet eller på an
dre måter men man hadde sån respekt for disse
ting at man sjelden gjorde slike forsøk som jo
altid inndebar en vis risiko for vedkommende
selv.Man holdt som regel aldrig løier med slike
ting fordi livet viste at hvad man så oftest
gikk helt i oppfyllelse så man vilde spare seg
selv for å ha formye å minnes
3. Ja svaret ligger i foregående besvarelse.Gjen
nem vinduet så man alle som sat ved bordet å
spiste å den som manglet hode var gjengs oppfat

- 3 dje bald av Emne nr.64.Død og begravelse sp.3
ning at vedkommende var feig å kom til å dø i løpet av ett år.
4. Der fantes nok folk som viste mer eller la mer merke til hvad som skjedde å gjemte på varsler Således med slike som arbeidet likkister.Disse fikk jo alltid greie på når noe slikt skulde hende Det ramlet med bord å verktøy i snekkerstuen å dette var foresten også et varsel som kom til alle som på en eller annen måte var indblandet å måtte levere bordmaterialer eller andet til kisten Om slikt går der mange historier men alle er lik idet det alltid var ramling med de ting som skulde brukes både verktøyi å materialer. Det ser ut som om høiere makter vilde hjelpe til å få ordnet sakerne når slektninger å medmennesker var nedbøiet i sorg over det di har mistet.
5. Har hørt om fegdalus men aldrig sett det på et sykt menneske så jeg antar det er noe i dette og så.
6. Om unaturlig hunger å slikt har jeg hørt men ikke sett men tror det er rett. Like før døden er det omtrent alltid noen øieblikke det ser ut som om den døende friskner til men var oppfattet som et smil gjennom tårer.

Dødsleiet.

7. Jeg tror man mente at i den seng hvor man vanlig brukte burde være dødssengen å var som regel det. Døende blev som regel aldrig flyttet fra denne seng eller denne plass i huset før det hele var over.Har ikke hørt eller sett at man flyttet på døende hverken seng eller plass hvis intet uforutset skulde inntreffe som eks.at flere blev

- 4 de blad av Emne nr.64.Død og begravelse.sp.nr.7 syk o.lgn.
8. Rummet blev ordnet slik at det var så lett å ordne som mulig .Blomsterne i stuen blev som regel fjernet å helst slik at den syke ikke la merke til forandringen som skjedde efterhvert.Det var for å lette rengjøringen å få minst mulig småting å flytte på tilslutt.Ingen av de virkelige husmøbler blev rørt men belysningen måtte ordnes efter hvad den syke tålte. Om blomsterne hadde man den oppfatning at de var vanskelige smittebærere som man ikke kunde rense senere.
9. Man hadde nok tanker om at enkelte ting kunde lette dødskampen f.eks .å åpne døren eller vinduet Leske drikke var helst brukt skjeer til å alle i huset la sin hånd på den døendes panne for om mulig å lette dødskampen.Det almindelige var en stille bønn av alle å det er vel slik ennu.
10. Enkelte sendte bud efter presten men så vanskelig her i fjorden for å få forbindelse var det vel i de fleste tilfelle intet prestebesøk.
11. Presten leste av bibelen å den syke fikk sakramentet til hjelp i den siste strid.
12. De nære slektninger selvsakt men i de eldste tider var hele granne laget å tok avskjed med den syke efter tur slik at ikke alle kom på engang.
13. Det var sjelden at den syke bestemte noe om selve begravelsen.Alt annet var jo som regel ordnet på forhånd om det timelige. Var der noe igjen så blev det jo som regel nedskrevet eller fortalt vidnefast så det senere kunde nedskrives. Et ønske fra den døende var lov å blev oppfylt hvis det var mulig.

5 te blad av Emne nr.64.Død og begravelse.Til.sp.14
Tiden mellem ~~XXXXXXXXXXXX~~dødsfallet og begravelsen.

14. Det mest brukte uttrykk var :somna også slokna.

15. Et speil foran den den dødes mund og eller holde
et lys å se på hånden mellem fingrene om huden
var rød også halspulsåren om den var stilnet
Foresten faldt ansiktet sån sammen at dødsmer
ket vistes straks.

16.Her har ikke vært noen skinndøde.

17.Man lukket først øinene å la noe over.

18.Man la salmeboken under kjeven eller bandt et
bind under underkjeven over hodet .

19.Naboer som var slektninger blev varslet straks.

20.En av familien.

21.Vet ikke om noe husdyr som skulde varsles.

22.Åpnet vinduet,hengte for disse å stanset klokken.

Ting som stod midt på gulvet blev satt tilside.

23.Om sommeren var det ikke længe før man flyttet
liket ut av sengen Om vinteren længere.

24.Liket blev ordnet i sengen.

25.Det lå vanlig på halm.

26.Å ligge på likstrå vil hos oss si at ligge i
sengen stelt å ordnet.

27.Sengehalmen blev først brendt når liket var
lakt i kisten.

28.Intet brendt foreløbig.

29.Alt blev brendt efter at liket var lakt i kisten

30.Liket blev stelt så snart råd var men skulde
ligge i dødssengen henimot 1 døgn.

31.Nære pårørende tildels sterke eldre kvinner
som var vant med slikt.

32.Husker intet bestemt om det tror det var efter
eget ønske.

33.Håret blev stelt å ordnet på beste måte.

6 te blad av Emne nr.64.Død og begravelse Till.sp 34

34.Det er jeg ikke sikker på .Har ikke sett det.

35.Neglene blev klippet hvis det var nødvendig.

36.I almindelighet blev liket vasket.

37.Har ikke hørt om at man brukte likvannet til me
disin å heller ikke hvad slags sykdom som kunde
helbredes av dette vann.

Likklær.

38.Sveipa eller likklærne på liket kalte man oftest
å stelle liket.

39.Det almindelige navn var likklær.

40.Liklaken kalte man det laken man bredte over li
ket i kisten.

41.Har ikke akkurat hørt det men det er meget mulig.

42.Bare i underklær som regel.

43.Det er meget mulig at man brukte brudgomsskjorten
eller brudelinet til likskjorte Eller man hadde
likskjorte liggende ferdig.

44.Lin var vel mest brukt men ellers brukte man tøy
av bomuld eller det som var mulig å oppdrive.

45.Føttene av liket skulde ikke være synlig.

46.Strømper på var det vanlige.

47.Til å legge over ansiktet brukte man en finhvit
firkantet duk.Det er mulig at kvinnene hadde hvit
linhue.

48.Forskjellig var det nok efter alderen.Man brukte
helst de klær som var laget til vedkommende.

49.Vet det ikke men meget trolig.

50.Blonder var det ofte på liklær å også langs kan
ten av kisten.

51.For ca 30 a 40 år tilbake.

52.Man kjøper ferdige likkister å i disse er det
ferdige likklær av papir.

53.Det vanlige navn er vel svøp.

54.At det var helsebot i å berøre liket eller lik
klærne har jeg ikke hørt noe om.

- 7 ende blad av Emne nr.64.Død og begravelse .T.Sp.55.
- 55.Heller ikke at det var farlig.
- 56.Kjenner ikke til kurer av noen art.
- 57.Har heller ikke hørt at det som lå på øinene var eller hadde noen legende virkning.
- 58.Kisten kunde stå ferdig men ialmindelighet var emnene som regel alltid tilstede.
- 59.I de eldste tider brukte man nok trenagler.
- 60.Stropper under kisten hadde man 3 på hver side for å bære kisten.Disse stropper var enten av taug å i de eldste tider av bast.
- 61.Enten en av husets folk eller en anden som vanlig arbeidet kister.
- 62.Kisten var malt sort om de laget den sorte farve selv eller kjøpte den husker jeg ikke.Sålangt til bake som jeg husker kjøpte de alltid malingen.
- 63.For ca 30 a 40 år tilbake å da mest de kjøpte kister.
- 64.Noen skåret åpning i kistelokket har jeg ikke sett eller hørt om at det var brukt.
- 65.Det almindelige underlag var vel høvelspon som enno også er i de kjøpte kister.
- 66.Puten til kisten var vel mest stoppet med spon eller halm å det er mulig at også humleblad var brukt.
- 67.Man kan godt si at nu blir kisten alltid kjøpt ferdig med likklær i å malt hvit.
- 68.Å ha med løse gjenstander i kisten tør jeg ikke si noe sikkert om.da jeg ikke er sikker på dette Det er mulig både stål,seiershue å en ring.
- 69.Det er mye mulig at barlselskoner hadde barne tøy med i kisten.
- 70.Kisten blev alltid pyntet i eldre tider med kran ser man laget selv om vinteren av einer om som meren av tyttebærlyng.På låkket var alltid en kran s med kors i.Nu kjøpes kran ser til alle priser å de er meget vakre med silkesløyfer å inn skrift.
- 71.Man strødde einbar som er grønt å i eldre tider var det mest brukte på gulvene.
- 72.Husker ikke noen bestemt plante Man brukte vakre stueplanter å la i kisten.

- 8 ende blad av Emne nr.64.Død og begravelse T.sp.73
- 73.Jeg vet ikke om man gjorde noe med liket for å fo rebygge at den døde gikk igjen.
- 74.Slekninger å granner blev altid budsendt når den døde blev lakt i kisten.Der blev sunget å tildels holdt andakt.Kaltes vel helst å legg i kista.
- 75.Kaffe å småbrød efterpå men aldrig dans eller fest de jeg kan minnes.
- 76.Kisten stod i stuen eller rommet mens man la den døde i kisten å blev derefter satt i et serskilt rum i stuebygningen,på låven eller ofte båret til nøstet.Pynten var som regel einbar på gulvet å hengt for vinduene
- 77.Strø av einer på gulvet var almindelig å laken hengt for vinduer å speil.
- 78.Pyntet på samme måte.
- 79.Har ikke sett hvordan man lager barhytter til slikt bruk.Herute i fjorden er ikke bartrær ennu men plan tet.
- 80.Kunde jo helst bare brukes om sommeren.Men her bru kes de ikke.
- 81.Det var vanlig at man strødde med einer efter den vei kisten blev båret,når det ikke var så altfor langt.
- 82.Det var vanlig at liket lå med bene mot døren over alt i hus hjemme på gården ellers har øst vest stør betydning.
- 83.Lokket blev lakt på kisten men ikke alle skruer blev helt festet for tilfelle at noen vilde se den avdøde.
- 84.Helst firkantet hvit linduk.
- 85.Husker bare navnet ansiktsduk.
- 86.Det kunde hende at kjendte helst slektninger vilde se avdøde derfor var kistelokket ikke helt påspikrø
- 87.Gravkapell har de på Høgforsmoen men ikke ved kirkan å det er ikke så mange år siden.
- 88.Hvordan skikkene har forandret seg deroppe i bygda skal jeg ikke kunne uttale meg om.

Sorg.

89. Støy å larm skulde man undgå mens liket stod på går den.
90. Da flere arbeider på en gård i gamle dager førte md med seg støy eller larm måtte jo alt slikt undgås i det lengste.Selv samtaler var likesom dempet.
Man kunde således nesten høre hvor det var sorg før man riktig viste om den.
91. Begrepet sørgetid var jo mindre kjendt å heromkring

- 9 ende blad av Emne nr.64.Død og begravelse T.sp.91
men varte almindelig til begravelsen.
- 92.Det absolutt nødvendige måtte jo gjøres men alt ut over dette var nersakt usømmelig.
- 93.Man hadde som en sørgedrakt mørke klær å likt for både ung og gammel.
- 94.Enken hadde som regel sorte klær og i eldre tid et sort hodeplagg som mest lignet en strikket lue med sort flor omkring.
- 95.Kjenner ingen overleveringer eller ordtak om å være forsiktig med sorg som andre sterke sjelelige forstyrrelser.Da var det almindelig å sitere ord fra bibelen som:Gud skal avtørke hver tåre o.s.v. Man forsøkte å hjelpe hverandre så godt det lot seg gjøre.
- 96.Har ikke hørt om dette men det er mye som taler for at der er ting som tyder på at slikt er rett.
- 97.De almindelig råd var hentet fra Bibelen å er en sak av så omfattende betydning at det er neppe noen som forsøker seg med trøst uten å bringe en tanke fra Gud Den eneste som i virkeligheten kan trøste.

Synge ut liket.

- 98.Her er ikke fastsatt noen bestemt ukedag men helst etter føre å andre forhold.Men den mest benyttede dag var å er søndagen.
- 99.Man sier begravelse.
- 100.Der blev sunget når liket blev lakt i kisten.Når den døde blev brakt til kirkegården blev sunget ut først i det rum hvor kisten stod å også på gårdsplassen hvis det var godt vær.
- 101.Hvis noen ønsket å se liket blev lokket tatt av ellers ikke.
- 102.Om kisten var lukket så har jeg ikke sett at det var bredt noe over så jeg kan ikke si hverken størrelsen eller farven på et slikt åkle.
- 103.I den lyse tid var det vel mer sjelden at det var brukt lys.Å i mørketiden måtte man jo alltid ha lys men jeg har ikke sett eller tror det var almindelig å bruke lys til å markere noe bestemt.
- 104.Jeg kjenner ikke til noe om slike lys.
- 105.I den lyse årstiden har jeg ikke sett at man bar lys.I mørketiden brukte man lanterner eller lykter til å lyse med.

- 10 ende blad av Emne nr.64.Død og begravelse.T.sp.106
106.Det er trolig at en av familien bar lykten
107.Blev brukt mens det var mørkt til man kom i båten
eller her på isen.
108.Lykten blev båret hjem.Tror det var overmåte sjel
den man tok lykten til kirken.
109.Vet ikke om man skulde brende lys hele natten før
begravelsen.
110.Våkenatten var igrunnden før min tid så jeg vet om
trent intet om denne .
111.Antakelig sluttet for ca 70 a 100 år tilbake.
112.Husker ikke gråtekoner her i bygda.
113.Det kan man vel si fordi tonene på slike salmer
i almindelige uttrykker alvor å sorg å sangerne
gjorde alt mulig for at sangen blev derefter.
114.Man bør vel si at det ikke er almindelig her i byg
da med store avstande å tildels vanskelig adkomst.
Når presten er tilstede holder han tale.
115.Skikken er igrunnden ikke ennu gjennomført men er
nu på å begynne.
116.Her var ingen selvskreven til å synge ut liket
En mann som var god til å synge var forsanger.Så
herute i fjorden er alt som før.
117.Driking av sterke saker har jeg ikke sett eller
hørt om i forbindelse med at man bar ut liket.
118.Man drak kaffe å spiste noen småbrød i et rum ved
siden av.
119.Helst nære kjendte som var tilstede.
120.De varmeste pårørende skulde igrunnden være fri men
måtte ofte hjeppes til om det var lite mandfolk til
stede.
121.Ingen forskjell.
122.Helst med fotenden først.
123.Har ikke hørt eller sett at kisten blev satt ned 3
ganger på terskelen.
124.Likdøren en åpning som blev saget i veggen for å få
kisten ut har ikke vært benyttet her.Det kunde hene
de at man i trange å små hus måtte ta dører av jern
nene eller flytte trapper men dette blev jo bare gø
gjort når det var absolutt påkrevet å ordnet istand
straks kisten var båret ut.
125.Bar blev strødd på tunet å efter veien man skulde
gå.

- 126.I almindelighet satte man kisten ned på gårdsplas
sen å sang en salme.
- 127.Om skjenk har jeg ikke hørt hverken til bærerne
eller andre i likfølget.
- 128.Kvinnene fulgte med helt til kirken hvis det var
pent vær.Det var bare de som stelte maten som blev
eller snudde hjem.
- 129.Så mange som mulig fulgte med .Det var skikken her
å man kan godt si at alle gangføre vanlig var med
til kirken når været var bra å fremkomstveien ior
den.
- 130.Kvinderne har fulgt med så længe jeg kan minnes.
- 131.Jo flere er med var det beste å nærsakt det ære
fuldeste også.Denne opfatning har alltid vært her.
- 132.Delvis var veien strød med ener eller bar men med
de avstande som her vanlig forekommer ."æresport"
var vist sjelden.
- 133.Gårder som lå ved kirkeveien hadde ofte pyntet
hvor gårdsveien møter hovedveien.Noen billeder av
slik pynting har jeg ikke .
- 134.Det var å er vanlig å heise flagg på halv stang
når noen var død å eller især på begravelsesdagen
når likfølget passerte.Denne skikk har vært i bruk
omtrent så længe jeg kan huske.
- 135.Nære pårørende,slektninger,naboer,venner,gårder
langs kirkeveien.
- 136.Flaggene gikk til tops når jordfestelsen var over.
- 137.Det var både når man hørte kirkeklokkene å for de
som bodde lengere fra når begravelsesfølget drar
forbi.
- 138.Noen forandring i dette tror jeg ikke det er.
- 139.De stanset ikke for hver gård men sang en sang når
det var mulig.
- 140.Hvis man stoppet ved en gård kom husfaren til bega
gravelsesfølget å kondolerte slektningene.Vinking
har jeg ikke lakt merke til.
- 141.Man sang også når man for forbi med båt.
- 142.Om at likfølget skulde rope høit når man kom på en
høide eller kom mot en gård har jeg ikke hørt.
- 143.Om kvilestein eller likstein i forbindelse med
likferder har jeg ikke hørt om men den finnes vel
hvor det er lang vei kisten må bæres.

- 12 te blad av emne nr.64.Død og begravelse.T.sp.144
144.I folketruen var det ikke bra at kisten blev satt på marken men desverre forholdene var ofte slik at det blev gjort.
- 145.Et par låge planker blev mest brukt når liket blev kjørt.
- 146.Mørke helst sorte hester var oftest brukt.
- 147.Jeg tror å erindre at det var sakt at hopper med føll ikke burde brukes.
- 148.Man kjørte så langsom som mulig hvis det var mulig men alt var jo ordnet slik at man kom tidsnok til kirken å da var det ofte man også måtte skynde seg.
- 149.Man kjørte alltid fortere på hjemveien uten at det igrunnen kunde kalles kappkjøring.
- 150.Hvis man kjørte hjemmefra var det en kjær ven som kjørte å om sommeren hvis man ikke greide å ro elven så blev kisten kjørt fra Tvervik av en mann som hadde en stor sort hest.
- 151.Kjøreren gik som regel ved siden av vognen eller sleden.
- 152.Sangeren sat som regel på en annen vogn eller gikk som de andre.
- 153.Båt eller hest kunde som regel brukes her alle steder var det uføre kunde kisten trekkes på kjelke over isen ellers måtte jo kisten alltid bæres. Bruk av to hester "lingser" har jeg ikke sett eller hørt om her i bygda.
- 154.Noe sikkert om dette har jeg ikke hørt men det er trolig at man forbandt lyden av kirke klokkene eller lysene med dette forhold når lyden var klar eller lysene brendte klart.
- 155.Der er nok mange overleveringer om dette emne uten at jeg kan si noe sikkert om dette.Kvinner som døde i barselseng,menn som omkom på sjøen å små barn.Men at man blev salig hvis man døde på en søndag høres merkelig men det kan jo være noe i det også.

På kirkegården.

- 156.De samme som hadde båret kisten ut hjemmet var det som igrunnen skulde løfte kisten av vognen å helst satt på to krakker men det blev ofte på bare jorden.

- 13 de blad av emne nr.64.Død og begravelse.T.spl57
 157.Redskapene blev oppbevaret i tårnfoten eller nu
 i et redskapshus ved kirken.
- 158.Kirken eide redskapnene.
- 159.Det var omtrent alltid de samme.
- 160.Likhesten blev kjørt til buone som vi sier å gitt
 mat å vann og stelt med.
- 161.Presten møtte som regel opp ved kirkeveien fra ho
 ved veien,klokkeren også .Sangen blev nu utført av
 av klokkeren.Presten å klokkeren var med helt til
 man gik inn i kirken med kisten å forsatte rundt å
 kirken å gikk ind gjennom sakristiet. Kisten blev
 satt straks nedenfor koret på to skamler.
- 162.Har ikke sett at kisten blev båret rundt kirken.
- 163.Ja kisten blev båret ind i kirken å satt på to ben
 ker begravelsesfølget satte seg i kirkestolene .
 Presten kom i koret å holdt liktalen å sangen tonet
 fra de tilstedeværende. Så blev kisten løftet av
 skamlene vendt å baret nedover kirkegulvet mens be
 gravelsesfølget reiste å hilste med den sterkeste
 hilsen å farvel. Kisten blev båret ut kirken å til
 gravplassen å satt like ved graven.Prest å klokker
 å begravelsesfølget fulgte med.
- 164.På turen ut kirken å til graven var ikke mye sang.
- 165.Har ikke sett at man bar kisten rundt graven.
- 166.Ringningen var som vanlig.

Graven.

- 167.Det er vel ca 40 a 50 år siden.
- 168.Kirketjeneren er her også graver.
- 169.Kjendte eller slektninger kastet op graven på
 forhånd men måtte jo vanlig ordnes litt med og
 så på begravelsesdagen om det var noe som feilet
- 170.Graven blev alltid kastet at av begravelsesfølget
- 171.Jordfestningen blev gjort med det samme å før gr
 graven blev igjenkastet.
- 172.En kirkegård er innviet å de som blev jordfestet
 er lagt i innviet jord.Selve jordfestelsen er å
 konstatere et fakta.Guds egen befaling ved syn
 de fallet å opstandelsen.Den stille bøn ved grav
 ven er prestens bønn om at den avdøde må ha fred
 å være i graven til oppstandelsens morgen.Det var
 den almindelige folkemening her at høiere makter
 har overtatt al beskyttelse av det avsjelede legem

- 14 de blad av Emne nr.64.Død og begravelse.T.sp.173.
 173.Man satte altid et merke på graven når den var atkastet helst et kors med navnet på den avdøde for sene å orne graven.
 174.Den blev stelt så pent som mulig straks men man måtte altid ordne dette en tid senere.
 175.Her i bygda er det helst til Sankt Hans Midtsom mer man kan stille gravene istand så det varer en tid.Både juleaften å nyttårsaften er jo alt nedsned ofte også gravstenene så der er lite å gjøre.

Særlige tilfelle.

- 176.Om stell m.v. av en selvmorder vet jeg intet men slik som folk her vanlig mener antas de å få omtrent samme stell som andre avdøde.
 177.Vet intet om dette.
 178.Heller ikke dette vet jeg noe om.og 179
 180.Udøpte barn blev vanlig gravlakt i en nær slektnings grav spadet ned i denne.
 181.Lik av for tidlig fødte barne blev også stuk ket ned i en slektnings grav.

Gravøl.

- 182.Gravøl kaltes her for begravelse.
 183.En slektning helst en mann.
 184.Noe mer alvorlig var jo igrunnen denne beamann. foresten var det vel lite skille.
 185.Mannen hadde vanlig mørke klær men foresten vet jeg ingen forskjell.Om stav har jeg ikke hørt.
 186.Alvorlig å rolig.
 187.Noen beabønn kjenner jeg ikke.Man sa vel Om det var mulig måtte de komme i begravelse den dag det var bestemt.
 188.Vanlig fik han kaffe.
 189.Det var sjelden brev undtatt til slektninger som bodde langt vekk.
 190.Vanlig bare en dag.For tilreisende blev det jo ial mindelighet tre dager.Kom en dag før å reiste endag efter begravelsen.
 191.Igrunnen var det bare to måltider.Frokost å middag med kaffe etterpå. Da gik jo de fleste hjem.For til reisende å nære slektninger kunde det desuten være både kveldsmat å morgenmat neste dag.

- 15 de blad av Emne nr.64.Død og begravelse T.sp.192.
192.Har igrunnen ikke hørt om noen mat som ikke kunde benyttes i gravøl..
- 193.Har heller ikke hørt om at det var så stor for skjell på maten enten avdøde var gift eller ikke var ung eller gammel.Middagen var mest kjøtretter kunde også være fiskeboller el.l.
- 194.De nærmeste måtte nok ta sin tørn men det var jo helst noen gamle kvindfolk som greiet ut med maten som jo måtte være ferdig til man kom fra kirken.
- 195.Arbeidet stanset jo av seg selv fordi alle var med i begravelsen.Sån var det ialfall heromkring å er det fremdeles.
- 196.Gjestene hadde som regel sendingen med seg samme dagen Enkelte kunde jo komme dagen før.
- 197.Helst en eldre kvinde kom med sendingen dagen før men var vanlig klædt i mørke farver.
- 198.Det kunde godt være en liten tilstelling for dem som kom med sendingen å blev vel alltid gjort.
- 199.Har ikke sett at sendingen var pyntet på noen måte
- 200.Hele og halve sendinger vet jeg intet om.Vertsfolkene takket for sendingen på samme måte enten den var stor eller liten.
- 201.Kan intet si om det fordi jeg ikke har vært i begravelse på flere døgn.
- 202.Alkoholforbruket i begravelser heromkring har det ikke vært fordi brendevin i alle former ikke har vært brukt til begravelse.Også maltøl var ikke brukt
- 203.Hjemmebrygging til begravelse var ikke brukt her. Den gammeldagse sendingen har holdt seg til no.
- 204.Man har både sending å sender krans.
- 205.Ialfall en 50 år gjerne lengere.
- 206.I eldre tid laget man kranser hjemme.Men nu kjøpes de allerfleste.
- 207.På de nye kjøpte kranser er det alltid silkebånd med påskrift.Også ca 50 år siden det begynde.
- 208.Alle kranser som det er plass til blir festet på kisten hjemme.Blir det flere tok man dem med til graven.Alle kranser som var faste var med kisten i graven.

- 16 de blad av emne nr.64.Død og begravelse.T.sp.209.
209.Kransene på kisten ble senket i graven .Kranser
ellers kunde oppbevares i tårnfoten i kirken å
legges på graven når man stelte denne.
- 210.Bevertingen er nu som før kanskje enda enklere.
Man nyter ikke alkohol.
- 211.Omtrent aldrig at man holder begravelse her på ho
tel eller spisesteder.
- 212.Man kan vel si for omtrent 50 år tilbake.